

יום	יום לחודש	יום מוהר"א	ליקוטי הלכות ה"ב	ליקוטי הלכות ה"א	משנה ברורה ה"ה	השתפכות הנפש	שולחן ערוך אבן העזר
שבת	כ"ג	פז:	יד	חזרה	צה-צו	נח, נט	
א	כ"ד	פח:	טו	צה:	צה-צח	ס, סא	
ב	כ"ה	פח:	טז	צה:	צט-ק	סב, סג	
ג	כ"ו	פט:	יז	צט:	קא-קב	סד, סה	
ד	כ"ז	פט:	יח	צט:	קג-קד	סו, סז	
ה	כ"ח	צ:	יט	ק:	קה-קו	סח, סט	
ו	כ"ט	צ:	כ	חזרה	קז-קח	א, ב	

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

223 | פרשת פנחס | כ"ג תמוז תשפ"א

דבר המערכת

ארץ ישראל נזדעזעה ת"ק פרסה על ת"ק פרסה על ההשתוללות חסרת הרסן של שלוחי שלטון הרשע נגד יראי ה' שבאו למחות על הריסת מערות קברי קדמונינו ב'גוש עציץ' בראשות כ"ק מרן גאב"ד ירושלים שליט"א והגה"צ הגרי"מ שליט"א. בהתקפה אכזרית ומסוכנת השליכו הצוררים פצצות הלם והיכו מכות אכזריות, פני זקנים לא חוננו, וכבוד גדולי התורה והיראה הושפל לעפר.

אין זה מן החידוש שזה מהותם טיבם וטבעם, אבל עלינו להתעורר שוב להיבדל מהם ומהמונם ולדעת כי אויבים הם לה' ולתורתו, וכל מגמתם לעקור את האמונה הקדושה ולהתאכזר על החיים ועל המתים.

בפרשתנו אנו לומדים על צווי השי"ת "צרו את המדינים" שפירושו: "עליכם לאייב אותם" (רש"י שם). לפעמים הרע מתכסה במעטה של רחמנות, מתחזה כמטיב ומגין, ועל האדם לדעת שהמחטיא הזה הוא אויב אכזר ועליו לשנוא אותו, ובכך ינצל ממנו ולא יספה בעונו.

רבינו הקדוש לימדנו בצוואתו האחרונה: "כשהסטרא אחרא יונקת מן הרחמנות, אזי הם ממשיכין לעצמן הרחמנות, ואזי נתמעט הרחמנות אצלנו, ואפילו מעט הרחמנות שנשאר הוא בבחינת אכזריות, כי על ידי שהם יונקים מן הרחמנות, נתקלקל הרחמנות ונעשה אכזריות, כי רחמי רשעים אכזרי" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, ח). עלינו לזכור זאת ולשמוח מצד אחד כשמתגלית אכזריות זו, כדי שלא נטעה אחריהם ונתרחק מהם בתכלית.

בבאלותנו בימים אלו על חורבן הקודש והמקדש נוסף ונתאנח מעומק הלב על 'גלות ישראל' הקשה מכולם, ונייחל שיתגלה פאר ישראל האמיתי להשיב שכינה למקומה חיש קל מהרה בכבודה הראוי.

הערכים

פניני אור

אמרות מהורות מרביה'ק ותלמידיו

רַבְּנֵנוּ אָמַר: "מְשִׁיחַ וְעֵט מְגִלָּה זֵינְ אֵי נִייעַ דָּרְךְ אֵינְ גְּנִינָה" - "מְשִׁיחַ יְגִלָּה דָּרְךְ תְּדַשָּׁה בְּגִנְיָנָה".

(שיח שרפי קודש)

כיצד נזכה להתאבל על החורבן?

אלא - ממשיך מוהרנ"ת ומבאר - שהכלל הוא, שכדי לתקן דבר בשרשו צריך להשתמש באותו כח ששרע התחיל להתגבר על ידו. ועל כן בימים אלו בהם גבר אויב והגביר עצבותו לרצות ולהשתוקק למהווי עולם הזה בלא תכלית, עלינו להשתמש בכח הבכיה כדי לבכות ולהצטער על שהתרחקנו מלרצות את מה שה' רוצה ונפלנו לרצונות עצמיים של עולם עשייה מנותק מרצונו ית'.

"ועיקר הבכיה הוא שכל אחד ואחד בוכה על עוונותיו, כי מה דהוה הוה, כי כבר נחרב הבית המקדש והעבר אין, רק הבכיה הוא שצריך כל אחד ואחד להתאבל ולבכות מאד מאד על עוונותיו ומעשיו הרעים שהם גורמים חורבן בית המקדש בכל דור ודור, ואנו בוכים ומצטערים על שנתרחקנו מרצונו יתברך ומתגעגעים ומשתוקקים ברצון חזק לשוב אליו יתברך באמת, וזה כל עיקר בכייתנו" (שם).

הבכיה היא על עצם זה שאנו אכן עוסקים ברצונות אחרים, ועל כך שלבנו מלא ברצון והשתוקקות לעולם העשייה המנותק. על דא קא בכינא, על זה היה דווה לבנו על אלה חשכו עינינו, על לבנו ששמם מלרצות את מה שראוי לרצות, ושועלי היצר ומאווייו הילכו בו.

בימים אלו עלינו לעצור ולהתבונן על הנעשה בבית מוחנו ולבנו, האכן כך ראוי שיהיה נראה בית מלכו של עולם אשר נטע בתוכנו?! האם רצונות שכאלו ראויים שישרו בו?! הלוה באנו לעולם, לדאוג דאגת ההווה מבלי להעלות על לב את התכלית שלשמו נבראנו?! ולעורר אנחה ונאקה על זה עצמו: איכה היתה כזאת. "קול נהי נשמע מציון איך שודדנו, בושנו מאד כי עזבנו ארץ כי השליכו משכנותינו". אסור לנו ליפול ברוחנו על שאין אנו מרגישים את האבלות על בית המקדש וכי רצונות אחרים שולטים בו, אלא להתאבל ולצעוק על זה עצמו, כי זה עצמו הוא שורש צרת החורבן.

ואם גם על זה אטום הלב, הלא כבר יעצנו רבינו הקדוש את ה"עצה גדולה מאד בכל הדברים שבקדושה, שבתחילה צריכים לעשות עצמו כאילו הוא להוט אחר אותו הדבר שבקדושה, ואחר כך זוכין באמת לזה" (שיחות הר"ן, עד). כי אף ש"לפעמים אין להאדם שום התלהבות" אולם "צריכים לעשות לעצמו התלהבות וחמימות ולב בוער", ו"לכו למשל שנמצא לפעמים שהאדם עושה לעצמו רוגז עד שבא בכעס ונתרגז, כמו שאומרים העולם בלשון אשכנז 'ער שניצט זיך איין רוגז' כמו כן ממש בקדושה" (שם).

עלינו לקחת זמן בכל יום מימי בין המצרים ולעורר רוגז וצעקה על בית מוחנו ולבנו שחרב, לא להסכים לכך שיש שם רצונות גשמיים מנותקים ומתים, ולשאוג על כך בקול חיזוני עד שיתעוררו חדרי הלב הפנימיים.

כי אז אנו מובטחים בהווה ובעתיד לראות בשמחת הקדושה ובבנין המקדש הפרטי והכללי במהרה.

עומדים אנו בימי האבל על חורבן עיר הקודש והמקדש. ישנם בני עליה בעלי לב זך שמרגישים בצער השכינה, אבל מה יעשו אזובי הקיר שלבם אטום וחתום?! לבם בוכה רק על פרנסתם שנתמעטה ועל מנוחתם שהוטדה, על חולאי הגוף ועל מצוקות הנפש הבהמית, על העדר דירה ועל חובות מעיקים, ועוד כהנה, אלה מוצאים משכנם בלב וגורמים לפעמים לאנחה או אפילו להזיל דמעה, אבל 'בית המקדש' מאן דכר שמיה, נשגב מבינתם מה הצורך בכל אלה ומה הם חסרים בהעדרם.

חז"ל קבעו בכל חומר הדין: "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, ושאינו מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה" (תענית ל ע"ב). האבלות מוכרחת כדי להגיע לגאולה העתידה ולהיות שותף בה, ובלא זה לא יתכן לזכות לשמחת העתיד. כך, שאין מנוס מלבקש עצה ותחבולה איך מעוררים את הלב לאבלות זו.

מוהרנ"ת מוסיף, שזכייה זו שזוכה המתאבל אינה רק לגבי העתיד, אלא תיכף ומיד, 'זוכה' לשון הווה. שכן: "כשמתאבל על חורבן בית המקדש כאילו עוסק בבנינו, ועל ידי זה ממשיך על עצמו קדושת הבית המקדש ששם עיקר אור הפנים שממשיכין בשלש רגלים וממשיך על עצמו משם חיות מאור הפנים" (ליקוטי הלכות, השכמת הבוקר ד). כך שגם הקדושה בהווה תלויה בכך שירצה וישתוקק לקדושת בית המקדש. אבל מה יעשה זה שרק דאגות גשמיות ממלאות את חללי לבו.

אולם לאמתו של דבר: זו בעצמה כל מהות האבלות!

ידועים דברי חז"ל שבכח בכייתו של עשו ושלושת הדמעות שהוריד בעת שנלקחו ממנו הברכות נגזר על ישראל שיתענו בכל הגלויות עד היום הזה. מה טיבם של דמעות אלו, ומדוע הן הגורמות לגלות ישראל?!

מוהרנ"ת מבאר, שעשיו עורר אז ארס מר בעולם שנזרק גם בישראל; הוא בכה, והכניס עצבות ומרה שחורה על כך שניטל ממנו השפע הגשמי בעולם הזה. "צעק צעקה גדולה שיתן לו תאוות העולם הזה", ועל ידי בכייתו הרעה היה מעורר תוקף זוהמת הנחש" שנאחז בעולם העשייה ו'התגבר על ידי זה עד שהכניס מזוהמא שלו בעולם" (ליקוטי הלכות ערב ג, כז).

עשיו הוא ה"ס" בעצמו, והוא פעל בבכיה זו להפריד את התכלית מכל הנעשה בעולם, המציאות הגשמית הפכה בעיני רבים לרצון בפני עצמו, רוצים לחיות, לאכול, לשתות, להתענג, לדור, ולהצליח בעולם הזה כמטרה בפני עצמה. עצבות זו הולידה את האפיקורסות של הכופרים ששכחו והכחישו לגמרי את הרצון להצליח לעולם הבא "וכל הצרות והגלות וחורבן בית המקדש הכל נמשך על ידי בכייתו הרעה כידוע".

לאמתו של דבר, היו צריכים לעורר מנגד שמחה עצומה; זו היא מדתם של ישראל, שמאמינים בכל הקורות אותם שהכל בהשגחה מלאה ואין מקום לעצבות ובכיה אצל יהודי מאמין.

בכוהו של פנחס הקנאי!

צדור את המדיינים והכיתים אותם

אחר שהתורה מספרת בתחילת הפרשה על קנאותו של פנחס, היא מזהירה אותנו לצרור את המדיינים ולהכותם. שכן, אחר קנאותו של פנחס שהכניע את התאוות והאהבות הרעות הבאות מקליפת בלעם, והתגלה אור הכהונה, אור האהבה הקדושה להשם יתברך - יש בנו כח לכולות ולבער את המדיינים, שהם קליפת האהבות הנפולים.

"כי עתה הם מתבטלין על ידי פינחס שזכה לאהבה הקדושה. ועל כן הלך פינחס בעצמו אל המלחמה הזאת והוא בעצמו הרג את בלעם, כמו שאמרו רבותינו ז"ל, כי עיקר הכנעתם היה על ידי פינחס שזכה לאהבה הקדושה שהוא בחינת הכהונה" (ליקוטי הלכות, נשיאת כפים ה.ג).

לעורר את הנקודה הטובה שבכל אחד!

ויהי אתי המגפה, ויאמר ה' ... שאי את ראש כל עדת בני ישראל מן עשרים שנה ומעלה לבית אבתם כל יצא צבא בישראל

מיד לאחר שהכניעו את קליפת התאוות, נצטוו למנות את ישראל, "כדי לעורר כח כל נפש ונפש משישים ריבוא נפשות ישראל, כדי להמשיך בחינת הנקודה טובה שיש בכל נפש ונפש מישראל, כדי לטהר אותם מטומאת קליפת בלעם שהוא בחינת פגם הברית, כי בכל אחד ואחד מישראל יש בו נקודה טובה מה שאין בחברו".

ואת מי יש למנות? את אלו שהם "יוצאי צבא", ופירושו לעבודת השם: אלו שיוצאים ללחום את מלחמת ה' ביצרים ובתאוותיהם, ואתם דווקא צריך למנות "כדי לעורר כח הנקודה טובה של כל אחד" (שם. יד. עיי"ש).

לגלות קדושת ארץ ישראל!

לאיזה תחלק הארץ בנחלה במספר שמות

לאחר שנמנו, נצטוו על ירושת הארץ. שכן, לאחר שגילו את אור הנקודה הקדושה שיש בכל יהודי, הגיע הזמן לגלות את הנקודה הקדושה שיש בארץ הקודש. "כי אור הנקודה הקדושה נמשכת בכמה בחינות, כפי האדם והמקום והזמן. ובכלליות בני העולם עיקר הנקודה הם כלל ישראל, ובין כלליות ישראל עיקר הנקודה הוא הצדיק האמת. וכן במקום, כי גם בבחינת מקום יש נקודה טובה שהוא ארץ ישראל שהיא הנקודה טובה של כל העולם" (שם. טו).

האם גם אני צריך לקום בחצות?

שאלה:

אני רואה שלאחרונה כתבתם במדור זה כמה תשובות בענין קימת חצות ואמירת תיקון חצות, ובלבי אני מרגיש שהדברים קצת גבוהים מדאי, כי הן אמת שיש מעלה גדולה מאד לקום בחצות, אבל אנחנו ועכ"פ אני הקטן נמצא עדיין במדרגות הרבה יותר נמוכות, וכל הנושא הזה של 'חצות' רחוק ממני מאד. אינכם צריכים להתייחס לדבריי, אבל הרגשתי צורך לכתוב לכם את זה.

תשובה:

דברייך הזכירו לנו את דבריו הנוקבים של רבי ישראל קרדונער צוק"ל, שכותב לאחד מבחורי אנ"ש:

"זאלסט וויסען אז דער מענש בעדארף צי גייען בכל יום ויום מדרגא לדרגא, און דיא ערשטע מדרגא איז קימת חצות. אחי היקר, איך ווייס גיט אז דער יצר הרע וועט זיך לייגען לארכו ולרחבו אין וועט זיך ניט לאזין מתנהג זיין אין די טייערע מידה. אמאל וועט ער זיך מאכין פאר איין גרוסען עניו, און וועט דיר זאגין: וויא קומט עס צי דיר, דאס קער נאר צי גרוסען צדיקים. זאלסט וויסען אז עס איז א ענוה פסולה. דער חיוב איז אויף איעדין מענש אויף צי שטיין בכל לילה לשפוך את נפשו לפני השי"ת כמאמר רבינו הק' עיקר עבודת איש הישראלי לקום בכל לילה" (מכתבי רבי ישראל, יד).

תרגום:

"דע לך, שהאדם צריך ללכת בכל יום מדרגה לדרגה, והמדרגה הראשונה היא קימת חצות. אחי היקר, אני יודע היטב שהיצר הרע יניח עצמו לארכו ולרחבו, ולא יניח לך להתנהג במידה יקרה זו, לפעמים הוא יעשה את עצמו כעניו גדול ויאמר לך: איך זה שייך אליך, זה שייך רק לצדיקים גדולים. עליך לדעת שזוהי ענוה פסולה. החיוב הוא על כל אדם לעמוד בכל לילה לשפוך את נפשו לפני השם יתברך! כמאמר רבינו הק' עיקר עבודת איש הישראלי לקום בכל לילה".

ולא זו בלבד שהיא 'ענוה פסולה', אלא הוא ההיפך הגמור מהאמת. כי אדרבא, מי שרחוק מהשם יתברך, צריך להיזהר ביותר ויותר לקום בחצות ולשפוך נפשו לפני השם.

וכמסופר:

"כשדיבר פעם רבי שמואל שפירא ז"ל עם אחד בגודל מעלת חצות לילה והחיוב לכל אחד מאנשי שלומנו בקימה בשעה קדושה זו. אמר לו הלה: ענין זה הוא מיוחד לעובד ה', אבל לא לאדם פשוט כמוני! אמר לו שמואל ז"ל: אדרבא ואדרבא, אם אינך עובד ה' כהגדרתך, אדרבא ואדרבא מחויב הנך ביותר לנהוג ולציית לעצת רבינו ולקום ולהתעורר מדי לילה בחצות, ולבכות ולהתאונן על חורבן הקדושה, ולבקש תיקון ביותר" (שיש"ו, קצב).

ואף שדעת היעב"ץ (מור קציעה סימן א) שהחיוב לקום בחצות מוטל רק על תלמידי חכמים, ורק על הדרים בארץ ישראל, כבר כתב על זה

החיד"א בספרו 'מחזיק ברכה':

"ואיתי בספר מור וקציעה להרה"ג מהר"ר יעב"ץ שהקשה דספר הזוהר החמיר מאד בקימת חצות ולא הוזכר בתלמוד, והאריך בזה, ומסיק דספר הזוהר לא אמרה אלא בארץ ישראל ולתלמידי חכמים. ואיני יודע אמאי לא חש הרב כי בדבריו ופקוקיו אלו מרשל ומרפה לעובדי ה' ח"ו, ולכל הדברות ולכל האמירות. אשריו מי שזוכה לקום בחצות או קודם היום, בין בארץ בין בחו"ל. וכבר הוכיחו הרב ראשית חכמה (שער הקדושה פרק ז) והרב דעת חכמה ראיות, דחיוב זה כולל בין לתלמידי חכמים בין לעמי הארץ עיין שם".

ודבר מבהיל כותב הרה"ק מקאמארנא זיע"א, בספרו 'שולחן הטוהר' (סימן א, זר זהב ס"ק א-ב): "קבלה בידינו שכל ישראל שיש בו נשמה כשירה מתעורר בחצות ממש ... ומי שיש לו נשמה מזרע ישראל, ולא מערב רב ומבית הורדוס, עומד ללמוד תורה אחר חצות לילה דווקא!".

וכבר כתב רבינו בליקוטי מוהר"ן שצריך כל אחד לחשוש שמא הוא זה שגרם בגלגול הקודם את חורבן ביהמ"ק, ושמא הוא זה שמעכב את בניינו עתה, ולכן עליו "להיזהר מאד" לקום בחצות.

וזה לשונו הקדוש:

"והנה מה שעבר אין, כי כבר נשרף בית מקדשנו. אך כעת, שהשם יתברך מצפה לשוב אלינו ולחזור ולבנות בית מקדשנו, ראוי לנו שלא לעכב ח"ו בנין בית המקדש, רק להשתדל בבניינו. על כן מאד צריך לזהר לקום בחצות, להיות מתאבל על חורבן בית המקדש, כי אולי בגלגול הראשון היה הוא הגורם שיחרב הבית המקדש, ואפילו אם לאו, אולי הוא מעכב עתה בנין בית המקדש, ונחשב גם כן כאילו הוא גרם להחריבו. על כן צריך לזהר מאד לקום בחצות! ולהיות מתאבל מאד על חורבן בית המקדש, והשם יתברך הבטיח לכל המתאבל על ציון לשום לאבלי ציון פאר תחת אפר" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, יז).

וכן מצאנו כמה פעמים בליקוטי הלכות, שכותב שהחיוב לקום בחצות הלילה מוטל על כל אחד ואחד, ונעתק שניים מלשונותיו:

"ועל כן צריך לקום בחצות הלילה לשבר השינה לשבר בחינת החושך והלילה, שהוא בחינת תוקף הגלות הנמשל ללילה, היינו חכמת הטבע שמשם עיקר הגלות והחושך. וצריך כל אחד מישראל להתעורר מהשינה בחצות! כדי לשבר ולבטל חכמת הטבע על ידי שמשבר את השינה" (ליקוטי הלכות, נטילת ידים שחריט ב.ג).

"כי כל אחד צריך לקום בחצות לילה! כדי לשבר את הלילה, לשבר ג' משמרות. כי חצות הוא בחינת נקודה האמצעית של הלילה תוקף חשכת לילה, וכשמשרין את הלילה וקמים בחצות, על ידי זה משרבין ומבטלין כל בחינת הג' משמרות הנ"ל, שהם בחינת ג' התאוות" (ליקוטי הלכות, ציצית ג.ג).

ה' יזכנו מעתה לקום בכל לילה בחצות, להתאבל על חורבן ביהמ"ק ולשפוך לבנו כמים נוכח פני ה', כאזהרת ירמיה הנביא במגילת איכה: "קומי רוני בלילה לראש אשמורות שפכי כמים לבך נוכח פני אדני", שאי אליו כפיך על נפש עולליך העטופים ברעב בראש כל חצות", ובקרבן ישים לנו ה' פאר תחת אפר, אמן.

פנינים מאורים וחידושים מהזורים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע כתר רשומותיו של הגר"ם שבע"ט שליט"א אשר ציין וישם לפני לזכרון.

ספר דרך אמונה

מדברי ראשונים ואחרונים ובמיוחד מדברי הבעש"ט ותלמידיו זיע"א - נלקט ע"י אדמו"ר מתולדות אהרן וצוק"ל

ב"חטא" מוסתר אלופו של עולם

שמעתי מן א"ז זללה"ה כי 'חטא' אלופו של עולם מוסתר בו ודברי פי חכם חן, ופירושו, כי האל"ף היא אינה נגלית ואינה ניכרת במבטא והיא באחרונה. וכן בתיבת טמא רחמנא ליצלן גם כן האל"ף מובלע באחרונה. ולהבין זה, כי האדם העובר עבירה ח"ו, אז הוא הסתלקות הדעת מעליו כמאמרם ז"ל (סוטה ג. א.) אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, ואז הוא מחשב בודאי שעוב ה' את הארץ ואינו משגיח בה, כי אם היה יודע ומאמין בזה שנגד ה' כל מפעליו, שהוא משגיח עליו בכל עסקיו, בודאי לא היה עובר עבירה כלל, ובאמת הוא בודאי שקר גמור כי בודאי גם שם יש השגחתו מאתו יתברך, כי אם יצויר העדר השגחתו משם אף רגע אחד מיד היה מת באותו רגע, ולא היה כח בו לעשות שום דבר, אך שבודאי שם גם כן הוא הקב"ה אך בהעלם ובהסתור מאד, ועל זה מרמז הסתרת האל"ף שהוא אלופו של עולם והוא באחרונה. (ספר דגל מחנה אפרים פרשת אמור) פרק ב אות כג-ל. (אמור)

חשי איסור 'חדש'

איסור אכילת חדש

השבוע למדנו מדיני 'איסור חדש' שאסור לאכול מתבואה חדשה שנשרשה בשנה זו לאחר ט"ז בניסן, כי יום הקרבנות העומד מתרת באכילה את התבואה של כל שנה ושנה, כמו שכתוב בפרשת אמור: "וְלַחֵם וְקָלִי וְכָרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה" (ויקרא כג יד), ואלו הדגנים שנשרשו לאחר ט"ז בניסן אסורים לאכול עד שנה הבאה ט"ז ניסן. והאיסור חל על כל החמשת מיני דגן, חיטה שעורה שיפון שבולת שועל וכוסמין.

החשש בארץ ישראל

כאן בארץ ישראל כל חמשת מיני דגן הם מגידולי חורף; הם נזרעים בתחילת החורף, ונקצרים רק לאחר הפסח. ולכן אין כיום גידולים של ארץ ישראל שיש בהם חשש איסור חדש. אבל בהרבה ארצות בחוץ לארץ, יש שני גידולים הן בקיץ והן בחורף. ולכן, גידולי הקיץ שנזרעים לאחר הפסח ונקצרים בסוף הקיץ, אסורים מחשש 'חדש', כי יום הקרבנות העומד לא התיירם.

וכיום, מאחר שמערכת השיווק נפוצה בכל העולם, ומשווקים מארצות שיש בהם חשש איסור חדש לכל מיני מקומות בעולם, וגם כאן בארץ רוב התבואה הנאכלת מיובאת מחוץ לארץ, אי לכך אף שאין דגנים מקומיים מחשש חדש יש צורך להכשר ופיקוח על אלו הדגנים המיובאים לארץ. וצריכים הכשר על הקמחים, על מיני מזונות, על בירות, על משקאות חריפים המיוצרים מדגנים, שלא יהא בהם חשש חדש שמיובאים מכל מקומות שבעולם.

'חדש' בחוץ לארץ ושל גוי

בגמרא קידושין (פז) נחלקו התנאים אם נוהג איסור חדש בחוץ לארץ, לשיטת התנא קמא אין איסור חדש בחוץ לארץ, ולשיטת רבי אלעזר יש איסור חדש בחוץ לארץ. ופסקו הרבה ראשונים כרבי אלעזר. ובתוספות (שם ד"ה כל) הוכיחו מהירושלמי איסור חדש נוהג גם בתבואת עכו"ם. ועל פי זה נפסק בשולחן ערוך (יו"ד סי' רצג ס"ב): "איסור החדש נוהג בין בארץ בין בחוץ לארץ בין בשל ישראל בין בשל עובד כוכבים".

המנהג ברוסלאנד ופולין

אף שלפי דעת הרבה ראשונים נוהג איסור חדש בחוץ לארץ, למעשה היה המציאות שבהרבה ארצות לא חששו לאיסור זה. בעיקר הייתה השאלה נוגעת בארצות מרח אירופה, ברוסלאנד ופולין, שמחמת הקור הגדול וריבוי השלגים במשך חודשי החורף לא היה אפשרות לזרוע תבואה קודם פסח, וממילא היה חשש 'חדש' על כל התבואות ועל השיכר, והיו נוהגים היתר בזה.

וכבר בימי הראשונים חקרו למה באמת אין נזהרים מאיסור זה - המרדכי (קידושין ס' תקא) כתב שסמכו על היתר ספק ספיקא, שאולי התבואה היא משנה שעברה, ואולי נשרשה

קודם לעומר. ובתורות הדשן (סי' קצא) כתב דכיון שקשה להמון העם להיזהר בזה אין למחות בהם, דמוטב שיהיו שוגגים ואל יהו מזידין. והביאם הרמ"א בשולחן ערוך (שם ס"א) וכתב, שלכן אם ידוע שרוב התבואה היא מגידולים שלאחר יום ט"ז בניסן יש להחמיר אך אין למחות באחרים (וכיום אין שייך ההיתר של רוב ספק ספיקא, כיון שאפשר לברר בנקל מאיפה מגיע כל מוצר).

ההיתר של הב"ח

שנים רבות היו סומכים על היתר קלוש זה, עד שבא הב"ח ופסק דמותו לאכול חדש בחוץ לארץ מתבואה של גוים לכתחילה ללא שום פקפוק, דכשם שאין העומר בא אלא מקציר ישראל, כך אין איסור לאכול חדש אלא בקציר ישראל, וכתב שגם הרמב"ם והרא"ש דעתם כן, ופירש כוונה אחרת בדברי הירושלמי שהביאו התוספות.

ואלו הם דברי הב"ח (כ"ד ס"א): "המנהג פשוט במלכותינו לנהוג היתר, ואף גדולי התורה שהיו לפנינו מהר"ר שכנא ז"ל ומהר"ר שלמה לוריא ז"ל ותלמידיהם לא היו אסורים, וזאת מקצת חסידים מקרוב נזהרו באיסור זה. ואני בימי חורפי בלמדי מסכת קידושין לפני שלוש שנים שנה שמתי אל לבי לעיין בהוראה זו וראיתי שאינה הלכה פסוקה, ושאלתי את המאור הגדול כמוה"ר ליבא בר בצלאל ז"ל והצעת לי לפני מה שהעליתי במצודתי, גם לפני שאר גדולי התורה ולא היה מי שסתר את דברי. ולכן אין לשום גדול להורות הוראה לאיסור, היפך המנהג שנהגו על פי גדולי ישראל היתר, ומי שרוצה להחמיר לעצמו מדת חסידות הוא ולא יורה לאחרים דלא לייתי לאינצוי, ודוקא במי שהורגל בשאר פרישות ומפורסם לחסיד רשאי לנהוג לאיסור, ע"כ."

ההיתר של הב"ח התפרסם מאד והרבה נהגו לאורו להתיר בלי פקפוק, גם הבאר הגולה (יו"ד שם) הביא דברי הב"ח וכתב דגם מי שהורגל בשאר פרישות וחסידות אין לנהוג איסור רק ביושב בבית, אבל אם מיסב בסעודה עם תלמידי חכמים שנוהגים היתר אסור לו לנהוג איסור בפניהם. וכן כתב החק יעקב (סי' תפט סק"ב): "לא ראיתי נזהרים בזה, ואף אנשי מעשה וחסידים אחד מאלף שנוהר בזה".

ובשו"ת אבני נזר (ח"מ סי' קטו) כתב: "שמעתי ברור שמה שחסידי פולין אינם נזהרים באיסור חדש נצמח מחמת כל בבית הרבי מלובלין זיע"א היו נותנים היו השולחן כוסמת של חדש, כי הרבי אמר מאחר שזקנו הב"ח היתר אין לו לחוש". [אבל האבני נזר כתב שם שאין מזה ראייה להקל למעשה, דהרבי מלובלין היה נוהג בכל דבריו כפסקי זקנו הב"ח עיי"ש]. גם בהיכל הברכה מקומאראנא (אוצר החיים פר' אמור רכג). כתב: "חדש בחוץ לארץ בשל גוים, אין בו מיוחד אף לזכי נפש, כי הוא היתר גמור". וכן מובא בשם הרה"ק מצאנז זיע"א (דרכי חיים ושלום עמוד ששא).

חורי וסדקי הכותל המערבי

מאיך, האבני נזר (שו"ת י"ד סי' ט) דחה דבריו בכל תוקף, וסובר שאין איסור להכניס הידיים בחורי הכותל, והאריך להוכיח כן מכמה טעמים: שלא מצינו שחומת הר הבית נתקדשה, ואפילו חומת העזרה לא נתקדשה רק אם היא נמוכה ושוה לקרקע העזרה, ועוד שאין איסור ביאה במקצת במחנה לויה, ועוד שרק חלונות יש לומר שנתקדשו אבל הפירצות חשובות כמחילות הפתוחות לחול שאין בהם קדושה. וכן הביא שם דעת התורת חסד מלובלין ז"ל.

באורחות רבינו (ח"ב עמוד קפז) הביא בשם החזון איש שאסר להכניס האצבעות, אבל הגרי"ל קנייבסקי ז"ל צידד דמעיךק הדין יש להתיר, וכן הכריע בספר מעשי למלך להגאון רבי ישעיה זילברשטיין ז"ל (פ"ח מהל' בית הבחירה ד"ה כאשר זכית). גם בספר הר הקודש (עמוד רסו) הביא בשם הגרש"א ז"ל שאמר לו כי מלפנים לא ראה שהיו נזהרים בזה. ויש להביא ראייה לכך ממה שהעולם מספרים כי האור החיים הקדוש נתן לתלמידו פיתקא שיניחנו בכותל המערבי, ומובא סיפור זה בספר פדה את אברהם (טו). להגאון המקובל רבי אברהם פלאג' ז"ל.

הערה: דברינו אלה הוא רק בנידון איסור כניסה להר הבית, ולא באנו כאן להכריע בעצם השאלה אם כיום לאחר הכיבוש הציוני נכון ללכת לכותל המערבי, ואכמ"ל.

לפני כמה וחמשים שנה בשנת תרכ"ט עלה ירושלימה אחד המיוחד מחסידי קוצק, הגאון רבי הלל מעשיל גלבשטיין ז"ל, הוא היה חריף ובקי בתורת הנגלה והנסתר, והיה דרכו לעורר הרבה על ענין שמירת המקדש. אחד מהדברים שהיה מעורר, כי כל הטמאים המשולחים מהר הבית אסורים מן התורה להושיט ולהכניס ידיהם או ראשם בפירצות או בחורי הכותל. על פי המבואר בגמרא פסחים (פז) דעובי החומה כלפנים, ומן הסתם גם חומת הר הבית נתקדש בקדושת הר הבית, ואם כן גם מקום הפירצה נתקדש. וקיימא לן (יומא כב) דביאה במקצת שמה ביאה, ואם כן מי שמכניס אצבעותיו בין חורי הכותל הרי הוא כנכנס להר הבית.

בספרו משכנות לאביר יעקב (ח"ב פ"א ס"ב) הוא מביא מכתב מאב"ד ירושלים מרן האדר"ת זצ"ל שהסכים לדבריו וכתב עליו: "ומקום הניחו לו רבותינו להתגדר בו בדבר חדש אשר העלה ואשר הביא". צדקו דברי מעכ"ל ג"י על פי מה שביירר לכל הפרטים הנוגעים לזה, שאסור לטמא מבני ישראל להכניס אצבעותיהם שמה משום איסור ביאה במקצת, וכל ירא וחרד לדבר ה' בודאי יחוש לנפשו שלא יושיט גם אצבע אחת בין סדק כותל המערבי לבל יכשל חלילה בספק איסור תורה". כמו כן כתב שם שגם המהר"ל דיסקין והגר"מ אויערבך ז"ל בעל מחבר ספר 'אמרי בינה' הסכימו לדעתו.

המתנגדים להיתר הב"ח

מאיך מצינו להרבה פוסקים שהתנגדו על ההיתר של הב"ח. הגר"א בביאורו (יו"ד שם) יצא בחריפות נגד היתר זה, וזה לשונו: "מה שכתב הב"ח, כבר הכו על קדקדו כל האחרונים, ושגגה יצאה מתחת ידו, וטובה היה לו לבאר הגולה כאן השתיקה". גם הש"ך (שם סק"ז) השיג על הב"ח וכתב עליו: "כל דבריו תמוהים, ודברי בעלי התוספות וסיעתם נכונים וראיותיהם ברורות". וכן השיגו עליו בדורו בעל התוספות יום טוב ועוד גאונים (עש"ת גאוני בתרא סי' א מח מחט).

מנהג קובע הלכה

מדברי המתירים נראה שעיקר יסודם היה בנוי על סמך המנהג שנהגו הגדולים להקל בזה, ולכן וכן השיגו בדעת הראשונים המחמירים. לכן יוצא מפורש מדבריו הבהירים של האשל האברהם מבוטשמש (סי' תפט) שכתב: "לגבי פסקי הלכות כתיב לא בשמים היא, ואין לך קביעת פסק הלכה יותר ממה שנקבע על ידי מנהג רוב עם בני ישראל, וכל שראינו שנהגו עלמא שלא כשיטה מסוימת נקרא השיטה ההיא יחיד נגד רבים. ומנהגן של עם בני ישראל בכל הגולה של חוץ לארץ מעיד שהלכה הכסובר שאין חדש נוהג בחוץ לארץ בשל גוי, מכל שכן שכבר הורה זקן רשכבה"ג גאון מובהק בלימוד תורה הקדושה לשם שמים הפני יהושע ע"ה

(קידושין ז'). והכרעתו מכרעת כהב"ח".

וכך נשמע ממה שכתב המהר"ל צינץ בספרו משיבת נפש (ח"א סס"ט טו) בתוך דבריו בזה הלשון: "וידעתי כי במדינתכם כרוכים אחר דברי הגאון הקדוש מהר"א מוילנא צוק"ל שמחמיר מאד, מכל מקום אהבתי צדק להצדיק מנהגן של ישראל, ואם כי לא קם כמוהו מימות רבותינו הקדמונים נ"ע להיות כל התורה כולה נגלה ונסתר כשולחן ערוך לפניו, מכל מקום חלילה למשווי כולי עלמא רשיעי. ומי לנו גדול מרשב"י דנהירין ליה כל שבייל דרקייעא וכל העולמות עליונים, ואף על פי כן רובא דרובא לית הלכתא כותיה. הא למדת שאין ראייה מגודל מעלת האיש לקבוע הלכה כמותו".

מנהגינו החמיר

למעשה נראה שמנהג זה היה רק באלו המדינות שהיה קשה להם להיזהר מאיסור חדש ולא היה להם תבואה אחרת, אבל כאן בארץ ישראל שלא היה נוהג מעולם להתיר איסור חדש אפילו מגידולי נכרים, אין לנו להקל על התבואה שמשווקים מחוץ לארץ, שאין כאן מנהג להקל, וחייבים להיזהר לשווק כאן רק מתבואה שאין בה חשש חדש, ובפרט שקיבלנו עלינו פסקי המשנה ברורה שצייד מאד להחמיר בזה (משנ"ב ס"ק מה ובבה"ל). ואכן מערכות הכשרות כאן בארץ ישראל נזהרים שלא להעניק הכשר על דגנים שיש בהם חשש איסור חדש.

יהי מקורך ברוך!

ר' ליפא מנעמירוב (ו)

"תראה אותי בראש השנה!"

כאשר היה רבי ליפא אצל רבינו (אחר שנתייחד וחזר, כמסופר לעיל) עורר אותו שיבוא עוד לעמוד לפני הדרת קדושתו, ואמר רבינו ז"ל לר' ליפא: **קוק מיך אן!** ומה שאני אומר זאת להם (והראה בידו על ר' נתן ור' נפתלי ז"ל), כי הם רואים אותי בכל פעם. וכן עורר אותו שיבוא אליו על ראש השנה, כיון שידוע שאצל רבינו ז"ל העיקר הוא לבוא אליו על ראש השנה, ואמר לו: **דא זעהסטו מיך איצטער, זאלסטו מיך זעהן ראש השנה!** [= אתה רואה אותי עכשיו, תראה אותי בראש השנה] (סיפורים נפלאים ד"א).

קפידת רבינו על מי שאינו בא על ר"ה

וכך מסופר בחיי מוהר"ן:

בערב ראש השנה האחרון באומין, עמדנו לפניו, בעת שנתנו לו הצעטליך שלנו, ומעות על פדיון. אז שאל על איש אחד מנעמירוב. **שלא בא על ראש השנה, והתחיל ר' נפתלי לתרצו, ולא קיבל הדברים.** והקפיד עליו מאד.

"אין דבר גדול מזה"

אחר כך ענה הוא ז"ל ואמר בקול חזק מעומק הלב: **מה אומר לכם?! אין דבר גדול מזה!** היינו מלהיות אצלו על ראש השנה. ואמר בזה"ל, בקול זיע סגיא: **וויא אזוי זאל איך אייך זאגין, קיין גרעסערס דער פון איז ניט פאר האנין!** איי אנדערע גוטע יודין זאגין ניט אזוי, איז נאך א קש"א. (כלומר, הלא בזה זאל כבר משקיף עליו קושית הרבה, ויהי קשה עוד קושיא זאת גם כן, מה שהקפיד כל כך להיות אצלו על ראש השנה דייקא).

עוצם החיוב שא"א לכאר ככתב

ומכלל דבריו הק' שדיבר אז עמנו למדנו כמה דברים:

למדנו עוד הפעם עוצם גודל החיוב להיות אצלו על ראש השנה. כי אף על פי שידענו זאת מכבר, אף על פי כן מריביו דבריו הקדושים אז בזה, ומתנועויותיו הנוראות אז, הבינו **עוצם החיוב יותר ויותר שאי אפשר לבאר זאת ככתב.**

וגם אז למדנו שרצונו חזק להיות אצלו באומין על ראש השנה תמיד לאחר הסתלקותו, ושאינן דבר גדול מזה.

וגם למדנו כמה צריכין לחזק לשבר המניעות מדבר שבקדושה, כפרט המניעות מלהיות על ראש השנה, שצריכים לשברם ביותר, ולהיות דייקא על ראש השנה, עד שאפילו אם הוא ז"ל **בעצמו מצוה ומסכים לבלי להיות אצלו על ראש השנה, חלילה להסתכל על זה,** וצריכין ליהרר מאד לבלי לשאול אותו שום שאלה על זה, כי הוא ישיב בוודאי לבלי להיות, ואף על פי כן בנקודת האמת לאמתו צריכין להיות דייקא (וכן הוא נוהג לדורות!)

עד כאן מתוך הספר חיי מוהר"ן (ס' תימן ד"ו).

מצוה שיכולה להיעשות על ידי אחרים

הנה, מה שמובא בשיחה הנ"ל על איש אחד מנמרוב שלא היה אצל רבינו, והקפיד רבינו מאד - ידוע שהיה זה רבי ליפא. כי "בשנה האחרונה לא היה ר' ליפא על ראש השנה ושאל רבינו ז"ל עליו, ותירצו אותו כי הוצרך ליסע בשביל אתרוגים בשביל כל האוקיינא, ענה רבינו ז"ל ואמר: **מה אומר לכם ראש השנה שלי עולה על הכל, קיין גרעסערס דערפון איז ניטא!** (כוכבי אור אנשי מוהר"ן נפלות רבינו אות ל').

וכך מסופר בשי"ש ק: "השיחה המובאת בחיי מוהר"ן ס' ר"כ שאמר רבינו קיין גרעסערס דער פון איז נישט פארהאנדן, זה נאמר כשלא בא הר"ר ליפא על ראש השנה, והסבירו אנ"ש לרבינו שהוא היה השליח לקנות אתרוגים על חג הסוכות, לכל העיירות שבאוקיינא, ונסע הוא ביחד עם עוד סוחרים לאדעסע כדי לקנותם, והיה בזה מצוה דרבים, אעפ"כ אמר רבינו שלהיות אצלו על ר"ה הוא למעלה מהכל, כי היה הדבר יכול להיעשות ע"י אחרים" (שיש"ש ח"ב אר"ת פ"ח).

נערך ע"י הר"ח רבי נחמן שווארצמן שליט"א בעמ"ח 'אוצרות עלים לתרופה'.

מנהגי ישראל, מקורם קדוש, כמובא בזהר כמה וכמה פעמים הלשון "כאה חולקיהו דישראל" שידועים אך לעבוד את ה', ומנהגיהם הם ברוח הקודש, כי עם ישראל יודעים את הדרך הנכונה לעבדו ית', ואע"פ שאינם נביאים, בני נביאים הם.

ואזכיר בזה כמה מנהגי קודש שמצאתי להם מקורות נאמנים ונפלאים:

פעם שאלני **תלמי חכם חשוב**, מנין לנו חסידי ברסלב שאנו מוחאים כפים באמירת "המלך" בימים הנוראים, כי אמנם מדרך כמה מאומות העולם למחות כפיהם בשעה שמכתירים עליהם מלך חדש, אבל לא יתכן שאנו נעשה כמנהגם, והכתוב אומר "ובחוקותיהם לא תלכו"?

השבת לו שבאמת אין זה מנהג הגויים כלל ועיקר, ויש לי ראייה מפורשת שכן היה המנהג בעת שהמליכו עליהם בני ישראל מלך, כי במקרא המספר על המלכת המלך יהואש נאמר: **"יַמְלֹכוּ אֹתוֹ וַיִּמְשְׁחֻהוּ וַיָּבֹנוּ קָף וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ"** (מלכים ב' י"ב). הרי לנו שמנהג ישראל להכות כף על כף בעת הכתרת המלך!

בבתי ישראל נהוג לערוך סעודה לכבודה של "חנוכת הבית", ומצאתי שיש לו מקור קדוש **בוהר** (ויקרא ג:), שם מוזכר שלאחר שהקים משה רבינו את המשכן אמר לו הקב"ה לעשות סעודה, וז"ל: **"תנוכא כיתא במאי הוה? בסעודתא"**. ומכאן יש ללמוד שגם כאשר במאי אדם מקים בית נאמן בישראל לגדל בו דורות ישרים, יש לו לעשות כעובדא דלעילא ולחנוך אותו בסעודה להודות ולהלל למי שהעניק לו בית להשראת השכינה.

ואולם מאידך ולהבדיל, יש מנהגים מסוימים, הסוטים מן האמת הצרופה, ולפעמים לא נכנסו בין היראים אלא על סמך דמיונות כוזבים. וכפי שמצוי מספרים איזו עובדה וסיפור שנדמה לאדם כאמת, בו בזמן שאין לה שום מקור נאמן.

וכן שמעתי מפי מו"ר הגה"ק רבי יודאלי מדז'קוב **זצ"ל** שהתבטא פעם:

ביי מספרים איז דא, אז ווען מען זאגט "איך האב געזען" איז פשט "איך האב געהערט", און אויב מען זאגט "איך האב געהערט" איז פשט "לא היו דברים מעולם" ... [-] יש מספרים שכאשר אומרים "ראית' הכוונה האמיתית היא 'שמעתי', ואילו כאשר אומרים 'שמעתי' הכוונה האמיתית היא 'לא היו דברים מעולם' ...]

ולכן חשוב תמיד לברר בכל מנהג ובכל עשייה אם יסודה בהררי קודש או להיפך.

ואציין לעובדא המובאת בהרבה מקומות, ואני שמעתי

<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר טען וודר הי"ו</p> <p>לרגל חינוכנו בני ששתנו י"ו</p> <p>לעול תורה וצפונות</p> <p>יה"ר שיובח לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרובו חת קדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר יהושע נלוח הי"ו</p> <p>לרגל חילת הבן</p> <p>יה"ר שיובח לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרובו חת קדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר יהודה וורשיטינר הי"ו</p> <p>ולאביו הרה"ח ר' נתן ואב פראנק שליט"א</p> <p>ולחונתו הרה"ח ר' נתן ופראנק שליט"א</p> <p>לרגל חילת הבן והנכד</p> <p>יה"ר שיובח לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרובו חת קדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר שמואל נתן ראשטייל הי"ו</p> <p>ולאביו הרה"ח ר' יהודה לייב ראשטייל שליט"א</p> <p>ולחונתו הרה"ח ר' נתן שטיינברג שליט"א</p> <p>לרגל חילת הבן והנכד</p> <p>יה"ר שיובח לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרובו חת קדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר יעקב יעקב פראנק הי"ו</p> <p>ולאביו הרה"ח ר' נתן ואב פראנק שליט"א</p> <p>ולחונתו הרה"ח ר' אברהם יוד וייס שליט"א</p> <p>לרגל חילת הבן והנכד</p> <p>יה"ר שיובח לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרובו חת קדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר יעקב יעקב פראנק הי"ו</p> <p>ולאביו הרה"ח ר' נתן ואב פראנק שליט"א</p> <p>ולחונתו הרה"ח ר' אברהם יוד וייס שליט"א</p> <p>לרגל חילת הבן והנכד</p> <p>יה"ר שיובח לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרובו חת קדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר יעקב יעקב פראנק הי"ו</p> <p>ולאביו הרה"ח ר' נתן ואב פראנק שליט"א</p> <p>ולחונתו הרה"ח ר' אברהם יוד וייס שליט"א</p> <p>לרגל חילת הבן והנכד</p> <p>יה"ר שיובח לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרובו חת קדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר יעקב יעקב פראנק הי"ו</p> <p>ולאביו הרה"ח ר' נתן ואב פראנק שליט"א</p> <p>ולחונתו הרה"ח ר' אברהם יוד וייס שליט"א</p> <p>לרגל חילת הבן והנכד</p> <p>יה"ר שיובח לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרובו חת קדושה</p>
---	---	--	---	--	--	--	--